

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, БІОЕТИКИ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ
ВІДДІЛ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА «ОДЕСЬКИЙ МІСЬКИЙ
ЦЕНТР ЗДОРОВ'Я» ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА
ПСИХОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ
ПСИХОСІНЕРГЕТИКИ ТА АЛЬФОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЛЮДИНА ЯК ЦІЛІСНІСТЬ: ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

20 жовтня 2022 р.
м.Одеса, Україна

Victoria J. Sparks
2022

УДК 159.9:155.2(063)
Л 937

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Одеського національного медичного університету
(протокол № 4 від 23 лютого 2023 р.)

Редакційна колегія:

Доннікова І. А. - доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Національного університету «Одеська морська академія»;

Кривцова Н. В. - кандидат психологічних наук, голова Професійної асоціації дослідників ТОВ «Міжнародна академія психосінергетики та альфології», керівник відділу психологічного консультування Одеського національного медичного університету;

Ляшенко Д. М. – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Національного університету «Одеська морська академія», доцент кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Медянова О. В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри диференціальної та спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, доцент кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Мокрієнко Е. М. – старший викладач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Русалкіна Л. Г. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Терзі О. О. – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри судової медицини Одеського національного медичного університету.

Відповідальний редактор:

Ханжи В. Б., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету.

Рецензенти:

Дубініна В. О. – доктор філософських наук, доцент, завідувачка кафедри філософії та суспільних наук Полтавського державного медичного університету;

Варинська А. М. - кандидат філологічних наук, професор, завідувачка кафедри українознавства Національного університету «Одеська морська академія».

Л 937 Людина як цілісність: традиції та інновації: Збірник матеріалів V Міжнародної наукової конференції (20 жовтня 2022 р., м. Одеса) / Одеськ. нац. мед. ун-т, каф. філософії, біоетики та іноземних мов, Міжнародна академія психосінергетики та альфології та ін. ; ред. кол. : В. Б. Ханжи (відп. ред.) та ін. – Одеса, 2023. – 315 с.

У збірнику матеріалів запропоновано міждисциплінарний погляд на актуальні проблеми буття людини, що несе в собі як інтерпретації традиційних вчень та підходів, так і інноваційні розробки. Представлено результати осмислення людини як цілісності через зіставлення філософських, соціально-гуманітарних і природничо-наукових підходів. Особливою рубрикою висвітлено матеріали круглого столу, присвяченого 20-річному ювілею Одеського відділення Українського синергетичного товариства. Для дослідників питань людського існування та самовдосконалення.

Матеріали опубліковані в авторській редакції.

Редакційна колегія не завжди поділяє позиції авторів. За точність, достовірність та коректність викладеного матеріалу всю відповідальність несуть автори.

© Автори матеріалів, 2023

Зміст

ПЕРЕДМОВА	5
АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР СУЧАСНОГО ЗНАННЯ	5
<i>Raikhert K. ON THE INTEGRATED EXPLANATION OF TWO-SYSTEMS THINKING</i>	6
<i>Ратніков В.С. АНТРОПОЛОГІЗМ ФІЛОСОФІЇ Ч. ПІРСА</i>	9
<i>Шевченко С.Л. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В ІНТЕГРАТИВНОМУ РЕАЛІЗМІ К.Ф. РАЙНХАРДТА</i>	14
<i>Ханжи В.Б., Вичко О.В. КОНСТИТУТИВНА ІНТЕНЦІЙОВАНІСТЬ СВІДОМОСТІ У КОНЦЕПЦІЇ ФЕНОМЕНОЛОГІЧНОГО ЧАСУ Е. ГУССЕРЛЯ ТА ФАЗИ АНТРОПНОГО ЧАСУ</i>	21
ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ПСИХОЛОГІЇ	33
<i>Вастьянов Р.С. ФІЛОСОФСЬКІ КАТЕГОРІЇ В РОЗУМІННІ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ ПРО ХВОРОБУ ЛЮДИНИ. НОЗОЛОГІЯ, ПАТОГЕНЕЗ ТА САНОГЕНЕЗ ЯК КАТЕГОРІЇ В ТЕОРЕТИЧНІЙ МЕДИЦИНІ</i>	33
<i>Криленко В.І., Дергунова О.І. ПСИХОЛОГІЧНА ОСНОВА ОСМИСЛЕННЯ НОРМИ ПРАВА</i> ..	41
<i>Ляшенко В.В. ТЕОРЕТИКО-СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ РЕЛЕВАНТНОСТІ КРИТЕРІЇВ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ В СУЧАСНИХ МОДЕЛЯХ МЕДИЦИНИ</i>	46
<i>Lyashenko D. SOME METAPHYSICAL PROBLEMS CONCERNING THE SUBJECT MATTER OF MEDICAL KNOWLEDGE</i>	52
<i>Місерджи С.Д. ДНК ЯК ІДЕНТИФІКАТОР ПРИРОДНО ОБУМОВЛЕНИХ МЕЖ ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ БІОМЕДИЧНОЇ ЕТИКИ</i>	65
ПРОБЛЕМА ЦІЛОГО І ЦІЛІСНОСТІ У СФЕРАХ ФІЛОСОФІЇ, НАУКИ, РЕЛІГІЇ ТА МИСТЕЦТВА	71
<i>Гольд О.Ф. ПОЛІКОНФЕСІЙНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА АНТИГЛОБАЛІЗАЦІЇ</i>	71
<i>Єршова-Бабенко І.В. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОЇ МАКРОЦІЛІСНОСТІ – КОНЦЕПТ “BRAIN-PSYCHE (MIND/CONSCIOUSNESS...)”</i>	76
<i>Нарбутова Т.Є., Спаський І.Д. ФІЛОСОФСЬКА ТРАДИЦІЯ ЯК СУКУПНІСТЬ ДУХОВНИХ ВПРАВ ЗА П'ЄРОМ АДО У КОНТЕКСТІ ПРАКТИК ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЕНТРОПІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОСТІ</i>	108
<i>Петрушенко О.П. ПРИНЦИП ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ</i>	108
<i>Петрушенко В.Л. РЕЛІГІЙНИЙ АСПЕКТ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ</i>	112
<i>Поплавська Т. М., Федорова І.В. ХОЛІСТИЧНИЙ КОНЦЕПТ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА</i>	117

ПСИХОЛОГІЧНА ОСНОВА ОСМИСЛЕННЯ НОРМИ ПРАВА

Криленко Володимир Ігорович

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту охорони здоров'я,
Одеський національний медичний університет*

Дергунова Ольга Ігорівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я,
Одеський національний медичний університет*

У контексті психологічного праворозуміння підкреслюється, що норма, незалежно від того чи є вона нормою права, чи іншою соціальною нормою, повинна бути визнана в свідомості, найбільш важливі норми діють лише через переконання, коли ще у дитинстві всі усвідомлюють розмаїття термінів «не можна», «недостойно», «не слід» тощо [8, с. 130]. Задля правильного вирішення спору у свідомості людей переважає, окрім «індивідуального», ще й «суспільний» компонент, а самі вони враховують як ідеологічний, так і психологічний стан, який створився в спільноті протягом певного часу й місця [3, с. 126]. У цьому зв'язку доречно згадати рефлексію як один з дієвих способів поряд з іншими підходами засвоєння біосоціальним індивідом упродовж його життя прав і обов'язків. Рефлексія – це внутрішній діалог, у якому людина відчуває чи не відчуває потребу у конкретних правах, сприймаючи одні та відкидаючи інші. Наприклад, бажання особи стати суддею сприяє усвідомленню нею права на здобуття вищої юридичної освіти; світоглядні установки особи можуть впливати на несприйняття нею, наприклад, права на аборт або евтаназію [2, с. 130]. Р. О. Кабальський на тлі проблеми нормативності права звернув увагу на умови соціально-психологічного механізму захисту правових вимог. Відзначено, що нормативність моралі та

релігії існує переважно в індивідуальній сфері та направлена на скеровування внутрішньої поведінки суб'єкта, а нормативність права спрямована на скеровування взаємодій соціальних суб'єктів у найбільш потенційно конфліктних ситуаціях, і тому, вказуючи належну поведінку, вимагає її зовнішнього виразу. У зв'язку з цим правова норма, на відміну від інших соціальних норм, завжди двостороння [4, с. 15].

Вдалим підходом до вивчення психології визнається антропологія, яка все більше проникає у філософсько-правові дослідження, а антропологічна парадигма все частіше стає відправною в дослідженні різних аспектів взаємозв'язку людини і права [6, с. 317]. А. А. Козловський у своїх численних роботах з філософії права пов'язує питання гносеології з психологією людини – її свідомістю, буттям. За його твердженням, відкриваючи право, людина очищує свідомість від різних домішок стереотипів, психологічних нашарувань, здійснює феноменологічно-правову редукцію. Це робить доступними ейдоси права, правові сутності апріористичної природи, що існують у поняттєвій формі. Треба відкрити правову енергію в своїй свідомості, що в соціальних відносинах реалізується у вигляді ієрархії норм. Інтенсивна інтелектуально-пізнавальна робота здійснюється і в екзистенціальній концепції права. Право породжується конкретною екзистенціальною ситуацією, що не вкладається у просте розв'язання нормативного характеру, а зумовлюється антропною екзистенцією, досягнення якої через трансцендування є формою самовизначення й самореалізації людини, де трансцендування – творчий, напружений, вольовий інтелектуальний процес, і саме воно є єдиним екзистенціальним механізмом розуміння права та розв'язання правової ситуації в екзистенції [5]. Психологічна основа осмислення права у сучасних дослідженнях проблем юридичної науки покладені також в основу розкриття онтології правових цінностей. Зокрема, К. Горобець у своєму монографічному дослідженні розглянув філософсько-правові аспекти аксіосфери права, яка постає в якості структурного компонента права і виражається у вигляді

центрованої системи правових цінностей – феноменів, які є одночасно компонентами права і способом його осягнення; благ, які захищаються і забезпечуються правом у силу їх значущості для людини і суспільства. Де центром і основою структури права стає його антропність, яка, проте, за наслідками пізнання суб'єкта складає не завжди об'єктивну властивість структури, а частіше є результатом його внутрішнього переконання, результат надання сенсу, який насправді може бути зовсім іншим. Принцип психолого-антропної центрації, пронизує всі сфери життєдіяльності сучасного суспільства, призводячи до раціоцентризму, пріоритету дискурсивно-логічної свідомості над іншими її формами, оцінок теперішньої правової дійсності відносно минулого та майбутнього. Психологічні процеси суть сприйняття аксіосфери права як певної цілісної частини правової структури, системного і складного характеру правових співвідношень і взаємодій, глибини проблем їхнього руху і побудови ціннісних ієрархій [1]. О. В. Павлишин обґрунтування висновків у своїх численних роботах з семіотики права здійснив за допомогою онтологічних ресурсів психологічного підходу праворозуміння. Зокрема, він наголосив, що семіотико-правові об'єкти (такі як правова культура, правова освіта, правотворчість, правоохоронна діяльність тощо) знакові компоненти правової реальності, що знаходять відображення у правових емоціях, мають значне психологічне навантаження. При цьому самі семіосоціопсихологічні розробки первинно називали лінгвосоціопсихологічними, адже під час відображення й передачі правової інформації звертаються не стільки до змістовного боку цих актів, скільки до структурного, і спираються як на знання про мову, так і на знання про людину як активного суб'єкта діяльності, що не тільки пізнає, а й створює навколишній світ і вступає в комунікативні взаємодії. Така діяльність не лише супроводжує всі інші види активного впливу людей на навколишнє середовище (наприклад, правову діяльність), пов'язуючи їх в одне ціле, але передусім є самостійно мотивованою та цілеспрямованою предметною діяльністю, яка істотно впливає на спосіб життя людей і на соціокультурні

процеси. На основі семіосоціопсихологічного підходу до аналізу текстів, які в тій або іншій мірі містять відомості про сферу, обрану для вивчення, можна, з одного боку, отримати цілісне уявлення про зміст і структуру нормативної свідомості людини як вихідної передумови діяльності соціальних суб'єктів, а з іншого – зібрати дані про дії та операції, поширені та рекомендовані моделі діяльності та взаємодії, переліки властивих суб'єктам права функцій і ознак, загальні та конкретні цілі різних акторів суспільного життя [7, с. 77-78]. Знакова система розглядається як така, що задовольняє соціально-психологічний принцип формування свідомості індивідів шляхом засвоєння засобів і норм культури [9, с. 543].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горбань В. С. Правовое учение Иеринга и его интерпретации: дис... докт. юрид. наук: 12.00.01. М., 2019. 578 с.
2. Гудима Д. А. Права людини: антрополого-методологічні засади дослідження: дис... канд. юрид. наук: 12.00.12. Львів. 2007. 288 с.
3. Гураленко Н.А. Суддівське право пізнання: праксеологічний вимір: монографія. Чернівці: Технодрук, 2013. 352 с.
4. Кабальський Р. О. Нормативність права як предмет філософського аналізу: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.12. Х., 2008. 20 с.
5. Козловський А. А. Право як пізнання. Вступ до гносеології права : монографія. Чернівці : Рута, 1999. 295 с.
6. Матузов Н.И., Малько А.В. Теория государства и права. М. : Юристъ, 2009. 541 с.
7. Павлишин О. В. Семіотика права як методологічна парадигма новітнього філософсько-правового дискурсу: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.12. Київ, 2018. 411 с.

8. Эрлих О. Основоположение социологии права: монография. Под ред. В.Г. Графского, Ю.И. Гревцова. Санкт-Петербург: ООО «Университетский издательский консорциум», 2011. 704 с.
9. Щедровицкий Г.П. Избранные труды. М.: Школа Культурной Политики, 1995. 800 с.